

Impactanalyse Omgevingswet op SIKB-documenten

Een verkenning naar de noodzakelijke aanpassingen van de SIKB-normdocumenten
als gevolg van de stelselherziening omgevingsrecht

Frank van Berkum en Geertje Korf

Frank van Berkum

**Geertje
Korf** Milieu
Erfgoed
Ruimte

Colofon

Betreft PRJ 320 Impactanalyse Omgevingswet
Opdrachtgever Stichting Infrastructuur kwaliteitsborging bodembeheer
Contactpersoon dhr. H. Koster
Postbus 420
2800 AK Gouda

Geertje Korf GK milieu erfgoed ruimte
Ratellaan 4
8394 VM De Hoeve
(06)28161197
info@geertjekorf.nl

Frank van Berkum Frank van Berkum Consultancy & Initiatives
(06)10651759
2^e Daalsedijk 6A
3551 EJ Utrecht
frank@frankvanberkum.nl

versie DEFINITIEF 29 november 2018

Foto voorblad Geertje Korf

INHOUD

1. Aanleiding.....	4
2. Opzet en aanpak.....	5
3. Resultaten begeleidingscommissies	6
4. Resultaten gesprekken.....	7
5. Conclusies en aanbevelingen	12
Bijlagen	16
BIJLAGE IV Samenstelling begeleidingscommissie, gesprekspartners.....	17

1. Aanleiding

In 2021 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Deze wet- en de aan- en onderliggende regelgeving kunnen gevolgen hebben voor de uitvoeringspraktijk van archeologie, bodembeheer en bodembescherming. Voorschriften voor deze uitvoeringspraktijk zijn vastgelegd in de door SIKB beheerde documenten voor bedrijven, opdrachtgevers en VTH-medewerkers. Dit betekent dat de betreffende documenten aangepast zullen moeten worden aan het nieuwe stelsel van omgevingsrecht.

In 2018 zijn zowel de definitieve Algemene Maatregelen van Bestuur onder de Omgevingswet als de ontwerpversie van het Aanvullingsbesluit Bodem gepubliceerd. Op een later moment zal nog de uitwerking op het niveau van een ministeriele regeling (de Omgevingsregeling) plaatsvinden. In deze slag vindt ook de aanpassing van de Regeling bodemkwaliteit plaats. Ook de uitwerking van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zal later plaatsvinden (naar verwachting voorjaar 2019). Niettemin is er vanaf de publicatie van het Aanvullingsbesluit voldoende bekend om op hoofdlijnen de impact van de wijzigingen op SIKB-documenten in beeld te brengen. Dit gebeurt in een aantal stappen:

1. Inventarisatie op hoofdlijnen (lijst met aandachtspunten, geen uitwerking van wijzigingen van normdocumenten);
2. Uitwerking op meer gedetailleerd niveau (als DSO en ministeriele regelingen bekend zijn);
3. Uitwerking tekstwijzigingen: de wijzigingen worden later (2019-2020) in aparte projecten uitgewerkt, zodat zij tijdig (bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet) gereed zijn.

Dit rapport met bijlagen bevat de verslaglegging van de eerste stap. Doel van deze eerste stap is het agenderen welke SIKB-normdocumenten de komende jaren zullen moeten worden aangepast aan de nieuwe regelgeving.

2. Opzet en aanpak

Voor het onderzoek is de werking van de SIKB-normdocumenten onder de huidige wet- en regelgeving vergeleken met hoe deze zullen gaan werken onder het nieuwe stelsel omgevingsrecht. Alle accreditatieschema's, richtlijnen en protocollen van SIKB die zijn gepubliceerd op <https://www.sikb.nl/richtlijnen> zijn bij deze inventarisatie betrokken. Een aantal is buiten beschouwing gebleven omdat op voorhand kon worden geconstateerd dat de Omgevingswet er geen invloed op heeft. De impact op de overige normdocumenten is in dit rapport beschreven. Inhoudelijk betreft het de sectoren archeologie, bodembescherming en bodembeheer. Het gaat om documenten voor bedrijven, opdrachtgevers en overheden in de rol van bevoegd gezag. Wijzigingen in normdocumenten van andere organisaties waarnaar wordt verwezen (bijvoorbeeld NEN-protocollen) zijn niet meegenomen. Verder blijft het aspect datastandaarden (noodgedwongen) buiten beeld omdat dit pas beschouwd kan worden wanneer bekend is hoe het DSO eruit gaat zien.

Het stelsel van de Omgevingswet brengt alle domeinen/werkvelden die te maken hebben met de fysieke leefomgeving onder één systematiek. De ervaring leert, dat hierdoor onverwachte effecten kunnen ontstaan. De 'oude' regelgeving was ontworpen vanuit sectorale opgaven en de werkpraktijk van specifieke domeinen. Hoewel de regelgeving zoveel mogelijk beleidsneutraal is overgezet kan het 'standaardiseren' van zaken als bevoegdheidsverdeling, aanpak en werkvolgorde leiden tot een systematiek die voor de meeste domeinen prima werkt, maar voor één (of enkele) domeinen dwingt tot een gewijzigde aanpak. Daarnaast zijn verbeterpunten uit het verbeterplan Bbk doorgevoerd en is er voor het werkveld bodem sprake van een paradigmaverschuiving waarbij de regelgeving meer gericht is op het wegnemen van risico's in relatie tot het beoogd gebruik. Het feit dat de Omgevingswet meer uitgaat van vertrouwen en doelvoorschriften in plaats van middelvoorschriften, alsmede de decentralisatie van bevoegdheden kan voor het werkveld bodem relatief grote gevolgen hebben.

De aanpak is er daarom op gericht dit soort aandachtspunten te inventariseren middels een iteratief proces. Hiertoe is een begeleidingscommissie samengesteld, die driemaal bij elkaar is geweest. In aanvulling hierop zijn er diverse gesprekken gevoerd met 'externe' partijen (zie voor beide bijlage IV).

Gaandeweg bleek dat de combinatie van kennis van het nieuwe stelsel omgevingsrecht in combinatie met kennis over de (toepassing van de) SIKB-normdocumenten (zeer) versnipperd aanwezig was. Slechts weinigen voelen zich voldoende ingevoerd in deze materie; telkens werden dezelfde namen genoemd. Dat is niet verwonderlijk, aangezien het stelsel omgevingsrecht nog in ontwikkeling is, iedereen slechts met een klein deel van dit stelsel te maken heeft en de SIKB-normdocumenten een breed spectrum van werkvelden en handelingen beslaan. Het maakte echter het zoeken naar de benodigde gegevens lastig.

De verzamelde aandachtspunten en wijzigingen zijn weergegeven in Bijlage II.

Tijdens het SIKB-congres op 20 september 2018 zijn de aanwezigen daarom ook uitgenodigd aandachtspunten aan te dragen op formulieren. Dit leverde hoofdzakelijk vragen op en opmerkingen die in bredere zin betrekking hadden op (de rol van) SIKB onder de Omgevingswet. Deze zijn opgenomen in Bijlage V.

Met de verzamelde aandachtspunten zijn vervolgens de normdocumenten één voor één nagelopen. Per normdocument is in Bijlage III weergegeven welke aanpassingen (minimaal) nodig zijn.

3. Resultaten begeleidingscommissies

3.1 Eerste bijeenkomst (27 augustus)

De eerste bijeenkomst van de begeleidingscommissie is benut om de aanpak te delen, aandachtspunten te verzamelen en gezamenlijk te zoeken naar mensen die aanvullende kennis hierover hebben. Uit deze sessie kwam naar voren dat de belangrijkste zorgpunten liggen op het vlak van

- decentralisatie van bevoegdheden versus een behoefte (vanuit de markt) aan standaardvoorschriften;
- het nieuwe stramien onder de Omgevingswet dat gaat bestaan naast het oude regiem in het kader van (eeuwigdurend) overgangsrecht waar het bepaalde locaties met historische verontreinigingen betreft;
- nieuwe terminologie (en de vraag of de terminologie in het nieuwe stelsel wel overal consistent is);
- de verschuiving van verantwoordelijkheden en wijzigingen in de regelgeving rond het beheer van historische verontreinigingen in het grondwater.

Daarnaast is gesproken over de samenstelling van de begeleidingscommissie. Hieruit kwam naar voren dat op het gebied van bemaling en grondwater kennis in de begeleidingscommissie ontbrak en de vertegenwoordiging van decentrale overheden te beperkt was. Deze is aangevuld.

3.2 Tweede bijeenkomst (23 oktober)

Tijdens de 2^e bijeenkomst zijn de eerste versies van de (beoogde) eindproducten besproken. Daarin bleek dat

- de infographic als verhelderend werd ervaren;
- aspecten die voor vrijwel alle normdocumenten tot wijzigingen zullen leiden terminologie (gewijzigde definities) en verwijzingen (naar wet- en regelgeving) zijn.
- Sommige normdocumenten zullen mogelijk meer of minder vaak verplicht toegepast worden;
- In enkele gevallen de wijzigingen van termen en definities leidt tot inhoudelijke aanpassingen van tekstdelen. Dit werpt dan de vraag op of een herstructurering van de betreffende normdocumenten op basis van de nieuwe regelgeving wellicht meer voor de hand zou liggen (waar eindigt 'grote impact' en begint 'vraagt om herstructurering'?). Dit betreft met name de BRL's 6000, 7000 en de 8000-series.

3.3 Derde bijeenkomst (19 november)

Tijdens de derde bijeenkomst zijn de concept-producten doorgelopen. Hierbij was de gezamenlijke conclusie dat

- Het rapport en de bijlagen een goed en gedegen beeld geven van de impact van de Omgevingswet en onderliggende regelgeving op de SIKB-normdocumenten;
- (tegen de verwachting in) toch flink wat aanpassingen nodig zijn aan normdocumenten;
- in het huidige project zo goed mogelijk is geprobeerd alle noodzakelijke wijzigingen in beeld te krijgen maar er ongetwijfeld nog meer zullen opduiken naarmate de Omgevingswet verder uitkristalliseert.

4. Resultaten gesprekken

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is weergegeven welke aandachtspunten uit de gesprekken naar voren kwamen (onderverdeeld in een aantal categorieën). Deze kunnen gevolgen hebben voor inhoud en/of gebruik van SIKB-normdocumenten. Deze gevolgen worden in Bijlagen II en III per normdocument gespecificeerd.

Er zijn geen gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers uit de archeologische wereld. De reden hiervoor is dat al snel geconcludeerd kon worden dat de Omgevingswet voor de BRL 4000 en onderliggende protocollen nauwelijks gevolgen heeft. Verwijzingen naar wet- en regelgeving (bijvoorbeeld Wabo, Monumentenwet) en taken en verantwoordelijkheden van overheden zullen moeten worden aangepast. Maar het stelsel van erkenningsregeling en certificering is recent, met invoering van de Erfgoedwet, aangepast en vindt ook in de Erfgoedwet zijn wettelijke grondslag. Deze blijft bestaan, waardoor de Omgevingswet voor de SIKB-normdocumenten op het gebied van archeologie nauwelijks gevolgen zal hebben.

4.2 Algemene aandachtspunten

- Het huidige stelsel van erkenningen en certificering vindt zijn wettelijke grondslag in hoofdstuk 11a van de Wet milieubeheer (Wm). Op grond daarvan is hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) vastgesteld. Op grond van hoofdstuk 2 Bbk zijn in de Regeling bodemkwaliteit (Rbk) werkzaamheden aangewezen in artikel 2.1 en normdocumenten aangewezen in Bijlage C. Dit blijft ook onder de Omgevingswet zo; hoofdstuk 11a Wm en hoofdstuk 2 Bbk/Rbk worden niet opgenomen in de Omgevingswet. In het BAL verwijst een aantal artikelen naar SIKB-normdocumenten. Er zijn 2 soorten verwijzing: verwijzingen naar uitvoering van een activiteit door een erkende instelling op grond van een SIKB-normdocument, respectievelijk door middel van een werkwijze als beschreven in een SIKB-normdocument.
- De Wet bodembescherming wordt ingetrokken (behalve voor overgangsrecht). In Hoofdstuk 2 Bbk/Rbk wordt in sommige artikelen verwezen naar de Wbb, deze verwijzingen moeten (door de wetgever) omgezet worden naar de corresponderende artikelen in het BAL. Waar SIKB-normdocumenten naar deze artikelen verwijzen zal dit dus eveneens moeten worden aangepast.
- In het BAL wordt aanvullend in een aantal gevallen geduid dat bij een milieubelastende activiteit (MBA) moet worden gewerkt met een erkende intermediair en normdocument. Dat gebeurt ook nu in de regelgeving van bijvoorbeeld de Rbk. Een lijst van deze verwijzingen en de normdocumenten is opgenomen in Bijlage II.
- Inwerkingtreding van de Omgevingswet gaat niet betekenen dat decentrale overheden kunnen afwijken van Kwalibo; dit blijft bij inwerkingtreding Omgevingswet zoals het nu is.
- Het nieuwe stelsel omgevingsrecht gaat uit van (als zodanig gedefinieerde) activiteiten en de beschermingsmaatregelen die daarbij moeten worden genomen en is gericht op flexibiliteit. De oude indeling van BRL-len en protocollen was gegroeid onder de regelgeving van het domein Bodem: gericht op bescherming van 'eenheden' (bv bodem, waterbodem...) en geïsoleerde interventie van gevallen, alsmede de werkwijze.
- De protocollen beschrijven handelingen, die worden getoetst door certificatie-instellingen. Wanneer het nieuwe stelsel mogelijkheden schept voor het decentraal bevoegd gezag om bepaalde handelingen achterwege te laten (maatwerk), kan het zijn dat deze minder vaak uitgevoerd worden. Dit kan een aandachtspunt zijn wanneer de frequentie van het uitvoeren

van bepaalde handelingen een eis is bij erkenning voor bepaalde werkzaamheden.

4.3 Wijzigingen in terminologie

- Sanering: de aanduiding van een geval van (ernstige) bodemverontreiniging komt te vervallen. In plaats daarvan kunnen '(milieubelastende) activiteiten' plaatsvinden in verontreinigde bodem. Voor overgangsrecht blijft de aanduiding 'geval van ernstige bodemverontreiniging' wel bestaan.
- De aanduiding van kwaliteitsklassen grond, baggerspecie, (ontvangende) landbodem en waterbodem wijzigt.
- Het huidige artikel 28 van de Wbb spreekt over 'de bodem te saneren dan wel handelingen te verrichten ten gevolge waarvan de verontreiniging van de bodem wordt verminderd of verplaatst'. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen activiteiten die primair gericht zijn op een saneringsdoelstelling en activiteiten waarbij uitsluitend projectmatig grond wordt verzet en/of grond tijdelijk wordt uitgeplaatst. In het Bal wordt onderscheid gemaakt tussen de milieubelastende activiteiten graven in verontreinigde bodem (= projectmatig grondverzet incl. tijdelijk uitplaatsen) en saneren (gericht op een saneringsdoelstelling).
- Bodemsanering wordt: 'Saneren als bedoeld in Bal art. 3.48h' (artikelnummer kan nog wijzigen bij invoegen Aanvullingsbesluit in Bal). Dit is aan de orde indien het initiatief bestaat uit het realiseren van een 'bodemgevoelige' bestemming (bijvoorbeeld woning met tuin, kinderdagverblijf met buitenruimte) en er sprake is van een bodemkwaliteit boven de door de gemeente vastgestelde waarde (default = I-waarde). In dat geval is er sprake van saneren en kun je via de algemene regels saneren door te ontgraven tot de gewenste kwaliteit of een leeflaag of afdeklaag aan te brengen.
- Grondwatersanering: De activiteit 'grondwatersanering' is niet als zodanig aangewezen in het Bal. Via instructieregels hebben decentrale overheden (met name de provincies) grondwatertaken gekregen (uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn). Indien verbetering van de grondwaterkwaliteit noodzakelijk is, kan het ook voorkomen dat een grondwatersanering noodzakelijk is.
- Graven (uitsluitend boven de 25 m³): valt in Bal uiteen in 2 MBA's:
  - o Graven in bodem met een kwaliteit onder interventiewaarde bodemkwaliteit (par 3.2.21) en
  - o Graven in bodem met een kwaliteit boven interventiewaarde (par. 3.2.22),
- In de huidige versie van het Bal / Aanvullingsbesluit is graven in het grondwater uitgesloten van de activiteit graven. Dit wordt (hoogstwaarschijnlijk) nog aangepast.
- Graven: in de huidige (consultatie)versie van het Bal / Aanvullingsbesluit valt hieronder ook de activiteit bemalen (als dat nodig is). Dit wordt aangepast want bemalen valt onder een ander bevoegd gezag (waterschap) dan graven (gemeente).
- 'Partij' en 'bewerken': voor deze begrippen zijn (nieuwe) definities opgenomen omdat er veel discussies waren over de vraag of er sprake was van één of meerdere partijen en of er sprake was van bewerken.
- Door verandering van de aanduiding van de werkzaamheden die onder de erkenningsplicht vallen (art. 2.1 Rbk) verandert ook de terminologie in de diverse BRL-en en normdocumenten.
- 'Bodembeschermende voorzieningen' (algemene term):
  - o 'vloeistofdichte vloer' (of –verharding) wordt 'vloeistofdichte bodemvoorziening' (BRL 6700 / 7700);
  - o vloeistofkerende vloer (of –verharding) wordt gesplitst in 'aaneengesloten bodemvoorziening' en 'elementenbodemvoorziening'.

- Het begrip 'toepassen' verandert: het na tijdelijke uitname terugplaatsen valt hier niet meer onder. Ook opslag maakt geen onderdeel meer uit van 'toepassen', dit valt onder afzonderlijke MBA's m.b.t. opslag.
- De milieuhygiënische verklaring gaat 'milieuverklaring' heten. Dit betreft een verklaring op grond van een partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring, fabrikanteigen verklaring, een bodemonderzoek of een bodemkwaliteitskaart. De namen van de in de milieuverklaring op te nemen kwaliteitsklassen zijn aangepast. In het nieuwe artikel 30 Bbk wordt aangegeven wat in de milieuverklaring moet worden vermeld en welke gegevens er toegevoegd kunnen worden. Dit laatste heeft betrekking op kwaliteitsgegevens die nodig zijn als er sprake is van toepassen in een GBT, verspreiden van baggerspecie, toepassen in een diepe plas of als er sprake is van tarragrond. Nieuw is ook dat de milieuverklaring alle relevante (onderliggende) gegevens moet bevatten waarop zij is gebaseerd. Hier ontbreken echter gegevens over de herkomst, de omvang van de partij (let op aangepaste definitie voor partij) en over wie de verklaring heeft afgegeven.
- De begripsomschrijving van grond en baggerspecie wordt vooruitlopend op inwerkingtreding van de Omgevingswet aangescherpt per 1 januari 2019. Er is pas sprake van toepasbare grond of baggerspecie indien er niet meer dan een sporadische hoeveelheid bodemvreemd materiaal (exclusief reeds in de bodem aanwezig puin en hout) in de partij aanwezig is. De 20%-norm wordt verlaten.
- Tijdelijke uitname wordt onder de Omgevingswet onderdeel van de MBA graven.

4.4 Beleidsmatige / inhoudelijke wijzigingen

- Voor het grootste deel zijn de regelingen beleidsneutraal (=beleidsarm) overgezet.
- Een beleidswijziging betreft een nieuw (aanvullend deel, d.w.z. naast overgangsrecht) milieuhygiënisch toetsingskader voor diepe plassen. Hiervoor wordt een andere ontsluitingsmethode en nieuw normenkader verplicht gesteld.
- Daarnaast vindt een aanscherping plaats van het beleid voor riolering bij vloestofdichte vloeren. Deze riolering moet na inwerkingtreding van de Omgevingswet in alle gevallen onder erkenning gekeurd en (zo nodig) hersteld worden (nu alleen bij het afleveren van brandstoffen). Bij grootschalig tanken moet ook de aanleg onder erkenning plaatsvinden. Dit betekent op zichzelf echter niets voor de inhoud van de betreffende normdocumenten, ze zullen alleen vaker gebruikt worden.
- De regelingen ten aanzien van grondwater zijn onder de Omgevingswet ('doorwerking' vanuit de KRW) anders geregeld.

4.5 Wijziging in systematiek activiteiten

- De systematiek van activiteiten wijzigt, en daarmee welke overheid bevoegd gezag is. Uitgangspunt is dat de gemeente (voor milieubelastende activiteiten) of het waterschap (voor wateractiviteiten) bevoegd gezag is. De provincie is bevoegd gezag voor onder meer: grote grondwateronttrekkingen voor industriële doeleinden; grondwateronttrekkingen ten behoeve van drinkwaterbereiding; ontgrondingen buiten rijkswateren; milieubelastende activiteiten bij 'complexe bedrijven' en activiteiten op gesloten stortplaatsen. Het Rijk is bevoegd gezag voor onder meer: wateractiviteiten in rijkswateren; ontgrondingsactiviteiten in rijkswateren en bepaalde activiteiten met betrekking tot mijnbouw. NB: wanneer Rijk of provincie eerder bevoegd gezag zijn geweest voor een activiteit op een locatie, zijn zij dat voor alle volgende activiteiten op die locatie. De systematiek van bevoegd gezag wordt in meer detail uitgelegd

- op <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl>
- In Hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn de activiteiten die gereguleerd worden in het Bal aangewezen (de zogenaamde richtingaanwijzer). In Hoofdstuk 4 van het Bal zijn de inhoudelijke regels verder uitgewerkt die gekoppeld zijn aan de betreffende milieubelastende activiteiten (MBA's). Per MBA kunnen centrale regels worden gesteld in het Bal; daarnaast kunnen decentrale overheden altijd (aanvullende) regels stellen. In Hoofdstuk 5 staan dan nog bepaalde regels die bij veel (deel)activiteiten terugkomen, ondergebracht in 'modules', bijvoorbeeld bodemonderzoek. Naar deze modules wordt verwezen vanuit de hoofdstukken 3 en 4. In de hoofdstukken 6 en 7 staan regels die zich richten op rijkswateren.
  - Daarnaast ontstaan verschillen doordat de Omgevingswet niet is gebaseerd op een indeling naar inrichtingen of gevallen maar naar activiteiten. Die kunnen zowel centraal (op Rijksniveau) zijn aangewezen in het Bal, als decentraal, op gemeentelijk, waterschaps- of provinciaal niveau worden aangewezen in het Omgevingsplan, de Waterschapsverordening of de Omgevingsverordening.

4.6 Wijzigingen activiteiten inhoudelijk

- In de milieubelastende activiteit (MBA) 'graven' is in de voorliggende versie van het Aanvullingsbesluit graven in het grondwater uitgesloten (alsmede graven in de waterbodem). Dit wordt zeer waarschijnlijk nog aangepast. Deze knip tussen bodem en (grond)water staat nog ter discussie; ook de internetconsultatie van het Aanvullingsbesluit Bodem levert veel reacties hierover op. Het is mogelijk dat dit in de definitieve versie van het Aanvullingsbesluit nog verandert.
- Voor graven in de waterbodem worden waarschijnlijk geen centrale regels gesteld (met uitzondering van rijkswateren). Hiervoor kunnen waterschappen desgewenst regels stellen in de waterschapsverordening.
  - De activiteit 'grondwatersanering' is niet als zodanig aangewezen in het Bal. Via instructieregels hebben decentrale overheden (met name de provincies) grondwatertaken gekregen (uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn). Indien verbetering van de grondwaterkwaliteit noodzakelijk is, kan het ook voorkomen dat een grondwatersanering noodzakelijk is.
  - Bij het onderscheid tussen de MBA's 'graven boven de interventiewaarde' en 'bodemsaneren' hangt het er vanaf wat de intentie is: het wegnemen van vervuiling (in verband met een functietoewijzing / ruimtelijke ontwikkeling die om een andere kwaliteitsklasse grond vraagt) enerzijds of het fysiek wegnemen en/of tijdelijk uitplaatsen van grond anderzijds.
  - Alleen graafactiviteiten die meer dan 25m³ grond (omvang grondverzet) betreffen zijn aangewezen als MBA 'graven boven of onder de interventiewaarde'. Onder de 25 m³ zijn er geen regels gesteld vanuit het Rijk.
  - Graven, saneren en toepassen zijn altijd ondersteunend aan de gewenste ontwikkeling.
  - Voor bovengrondse tanks is na inwerkingtreding van de Omgevingswet de erkenningsplicht alleen nog van toepassing voor tanks voor brandbare vloeistoffen. Deze erkenningsplicht geldt in het huidige stelsel voor alle bovengrondse tanks. Dit is echter niet zozeer vanuit oogpunt van bodembescherming als wel vanuit externe veiligheid; het betreft dus een beleidskeuze in dat domein.
  - Als gevolg van de Green Deal gericht op het bewerken van AEC-bodemassen zal het toepassen van IBC bouwstoffen na 2020 verboden zijn. Daardoor zal het gebruik van protocol 6901 gaan afnemen, maar blijven bestaan in het kader van overgangsrecht (zoals het hele AS6900).

4.7 Overgangsrecht

- De Wbb wordt ingetrokken en daarmee vervalt de gevalsbenadering en de beschikking op ernst en spoed. In het overgangsrecht blijven die echter bestaan, voor die gevallen die op het moment van inwerkingtreding van het Aanvullingsbesluit bodem 'zijn beschikt (ernstig en spoedeisend; instemming op saneringsplan)' Ook locaties waarvoor een BUS melding is gedaan valt onder het overgangsrecht. Verwijzingen naar 'het geval' en de beschikking in normdocumenten moeten dus worden gecheckt, maar moeten voor het overgangsrecht blijven bestaan. Het valt te overwegen hiertoe twee versies van de normdocumenten naast elkaar te hanteren, zie hoofdstuk 5.
- In het Bal is ook overgangsrecht voor het Bbk opgenomen (gebruik van milieuhygiënische verklaringen en toepassingen die voor de inwerkingtreding van het Bal zijn gestart). Bij aanpassing van de normdocumenten die te maken hebben met grond (1000, 7500, 9335), de impact hiervan nagaan.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 (Voorlopige) conclusies ten aanzien van normdocumenten

Ten aanzien van de conclusies moeten wij het voorbehoud maken dat deze zijn getrokken op basis van de (ontwerp)versies van wet- en regelgeving uit het nieuwe stelsel omgevingsrecht zoals dat openbaar beschikbaar was in de tweede helft van 2018. Met de uitwerking van het Aanvullingsbesluit Bodem, alsmede met de Omgevingsregeling, de Invoeringswet, het Invoeringsbesluit en de Invoeringsregeling kunnen nog wijzigingen worden doorgevoerd. De verwachting is echter dat het stelsel zoals het nu staat in grote lijnen overeind zal blijven. Enkele nog niet afgeronde discussies die het werkveld van SIKB betreffen beschrijven wij in 5.2.

De werkzaamheden waaronder op dit moment certificatieschema's van SIKB vallen, blijven onder de Omgevingswet bestaan. Dit gaat bijvoorbeeld om monsterneming bij partijkeuringen, veldwerk en analyses bij milieuhygiënisch bodemonderzoek, milieukundige begeleiding bij bodemsanering, uitvoeren bodemsanering (MBA graven en MBA saneren), samenvoegen van partijen grond, produceren van grond, baggerspecie en bouwstoffen, etc.

Wat er wel wijzigt is in enkele clusters samen te vatten:

- a) De formele juridische basis van de normdocumenten blijft in essentie gelijk (zie Hoofdstuk 4 onder 'algemeen') maar de plaats waar deze staat kan veranderen. Alle verwijzingen naar wet- en regelgeving in de normdocumenten moet daarom worden nagelopen. In sommige gevallen heeft dat geen enkel inhoudelijk gevolg (bijvoorbeeld wanneer in een normdocument alleen staat 'moet voldoen aan wettelijke eisen'), in andere geeft het aanleiding tot inhoudelijke wijzigingen (bijvoorbeeld wanneer een activiteit anders is gedefinieerd in de nieuwe regelgeving, zoals bij graven en saneren.)
- b) Door decentralisatie van bevoegdheden kunnen decentrale overheden meer van de centrale regelgeving afwijken (in het bodemveld voornamelijk in de zin dat decentrale overheden strengere of soepelere (dus meer specifieke) eisen kunnen stellen via het stellen van maatwerkregels (in Omgevingsplan) of het vaststellen van maatwerkvoorschriften.
- c) Een aantal definities en terminologie wijzigt (zie paragraaf 4.2). Dit kan verschillende gevolgen hebben:
  - enkel het woord (de juridische term) verandert, zonder verdere impact;
  - de definitiewijziging heeft een inhoudelijke impact, waardoor bepaalde activiteiten plotseling wel of juist niet meer onder een term vallen.Het is niet op voorhand te zeggen welke definitiewijzigingen op welke plek in welk normdocument welk gevolg hebben. Dit hangt af van de manier waarop ze op een specifieke plek in een specifiek normdocument gebruikt worden. Wij hebben ons daarom beperkt tot het aangeven van aandachtspunten met betrekking tot de definitiewijzigingen (zie Bijlage III). Hoe groot de impact daarvan zal zijn, zal moeten blijken in stap 2 en 3 van dit project.
- d) Er zijn inhoudelijke wijzigingen (zie paragraaf 4.5) die maar op één manier doorwerken binnen een BRL of serie.

- e) Bepaalde groepen normdocumenten hangen met elkaar samen binnen een bepaald werkveld. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de 6000 en 7000 serie. Wijzigingen in deze documenten, als gevolg van de hierboven onder a t/m e genoemde punten, kunnen ook invloed hebben op de samenhang met of de inhoud van andere normdocumenten. Dit is een aandachtspunt in stap 2 en 3.

De documenten die betrekking hebben op werkzaamheden van overheidsorganen (de 8000-series) zullen volledig herschreven moeten worden. De overheden moeten immers volgens de nieuwe systematiek gaan werken. Het ligt dan voor de hand de nieuwe documenten aan te laten sluiten bij de systematiek van het nieuwe stelsel omgevingsrecht.

Ook de series 6000, 7000 en 9335 zullen grote wijzigingen moeten ondergaan, zoals per protocol weergegeven in Bijlage 3. Deze series hebben ook onderling verband. Het valt te overwegen deze series geheel te herstructureren op basis van de activiteiten zoals die aangewezen zijn in het Bal.

Voor historische verontreinigingen wordt 'eeuwigdurend' overgangsrecht voorzien. Dit zal ooit uitfaseren, wanneer alle historische verontreinigingen worden opgeruimd. Het valt echter te overwegen de normdocumenten die hierop betrekking hebben aan te passen door een 'oude' versie voor het overgangsrecht te laten bestaan, naast nieuwe versies die zijn toegesneden op de systematiek van de Omgevingswet.

Richtlijn 7900 (aanleg, beheer en monitoring bezinkbassins voor de bloembollensector) is een vreemde eend in de bijt, die geen relaties heeft met andere SIKB-documenten. Het spoelen van niet-biologisch geteelde bloembollen is in het Bal een eigenstandige milieubelastende activiteit. Advies is deze handreiking te herschrijven waarbij wordt uitgegaan van deze activiteit.

Voor archeologie zijn vrijwel geen wijzigingen nodig (behoudens aanpassing van verwijzing naar wet- en regelgeving en instrumentarium zoals de omgevingsvergunning), doordat de erkennings- en certificeringsregelingen voor archeologie hun wettelijke grondslag in de Erfgoedwet vinden.

5.2 Nog lopende ontwikkelingen

Ten tijde van het schrijven van dit rapport is de discussie op enkele inhoudelijke fronten nog niet afgerond. De gepubliceerde versie van het Aanvullingsbesluit bodem is immers pas de consultatieversie. De vorm waarin deze wordt opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving kan nog wijzigen. Ook kan de uiteindelijke verwoording van de Omgevingsregeling nog gevolgen hebben voor de normdocumenten. In laatste instantie kunnen nog wijzigingen worden aangebracht via het Invoeringsspoor (Invoeringsbesluit en Invoeringsregeling).

Tijdens dit onderzoek zijn wij op de volgende punten gestuit waarover nog discussie is. Onze aanbeveling aan SIKB is om deze discussies te blijven volgen en de ontwikkeling te laten meewegen bij de prioritering van het aanpassen van normdocumenten.

Knip bodem / grondwater

In de Omgevingswet zijn bodem en grondwater als volgt gedefinieerd:

- bodem: het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen en organismen;
- grondwater: water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met de bodem of ondergrond staat.

In voorliggende versie van het Aanvullingsbesluit Bodem is bij de aanwijzing als milieubelastende activiteit 'graven boven de interventiewaarde' nadrukkelijk het graven in grondwater en in de waterbodem uitgesloten (art 3.48e). Dit geldt eveneens voor bodemsanering (art. 3.48h). Hierdoor vallen graafwerkzaamheden (en alle activiteiten waarbij wordt gegraven) opeens onder een ander regime wanneer er in het grondwater gegraven wordt. Het grondwaterniveau kan hierbij echter wel door bemaling worden verlaagd. Met name voor de normdocumenten in de 6000 en 7000-serie kan dit gevolgen hebben. Waarschijnlijk zal dit worden aangepast; dit is echter op het moment van schrijven (november 2018) nog niet zeker.
Relevant voor: 2000, 6000, 7000, mogelijk 12000 en mogelijke doorwerking op 9335.

Graven en saneren

In de voorliggende versie van het Aanvullingsbesluit zijn graven en saneren als aparte MBA's opgenomen. Het primaire doel van de activiteit is leidend voor de vraag om welke MBA het gaat: is een activiteit in/met de bodem primair bedoeld om een verontreiniging weg te nemen/te beheersen, of om een andere reden bodem/grond te verplaatsen? Projectmatige ontgraving in een geval van ernstige bodemverontreiniging is niet meer automatisch een sanering. Om te saneren, moet echter (meestal) ook gegraven worden. Hierdoor kan onduidelijk worden om welke MBA het gaat. Hier is nog discussie over; mogelijk worden de regels voor 'graven' toegevoegd aan die voor 'saneren'. Deze discussie is van toepassing op de vraag of de normdocumenten uit de 6000 of de 7000-serie van toepassing zijn. Dit hangt ook samen met de aanpassing van Kwalibo; Kwalibo verwijst nu nog naar de Wbb maar moet onder de Omgevingswet naar de betreffende artikelen van het Bal verwijzen.
Relevant voor: 2000, 6000, 7000. Mogelijk ook samenhang met 12000.

Vervallen van de eindbeslissing door BG over evaluatieverslag sanering

In het voorliggende concept van het Aanvullingsbesluit wordt na afloop van een bodemsanering geen besluit meer over het evaluatieverslag genomen, maar kan worden volstaan met het informeren van het bevoegd gezag hierover. Dit staat nog ter discussie, aan gezien het evaluatieverslag zowel bij graven als saneren een belangrijke rol heeft in het vastleggen van bodeminformatie.
Relevant voor: 6000 en mogelijk 7000.

Beleidswijziging analysemethode toepassen grond en baggerspecie in diepe plassen

Voor het toepassen van baggerspecie in diepe plassen zal er een nieuw milieuhygiënisch toetsingskader komen. Essentie is de overgang naar een andere analysemethode (voorbehandeling van Aqua regia naar Aqua nitrosa). Uitwerking hiervan vindt plaats in een wijziging van de Regeling bodemkwaliteit. Als gevolg van deze wijziging zal ook dienen te worden gemonitord of de markt in staat is om het nieuwe toetsingskader uit te voeren (Zijn de labs in staat om de analyse uit te voeren, zijn er voldoende erkende partijen?)

Relevant voor: AP04 en AS3000 en mogelijk 2000 (protocol 2003), 1000 (protocol 1001), BRL 7500 en 9335.

Grondwatersanering

Grondwatersanering zoals gedefinieerd in het huidige stelsel komt niet terug onder de Omgevingswet. Een definitie zal niet van rijkswege komen omdat de kwaliteit van grondwater een verantwoordelijkheid van de provincie wordt. Om misverstanden te voorkomen is een gedeeld jargon wel nodig. BodemPlus (Marieke Prins) stelde voor:

- Bodemsanering (gericht op geschikt maken voor gebruik) door technieken als afdekken/ontgraven of andere innovatieve technieken;
- Bronaanpak (gericht op verbeteren grondwaterkwaliteit door ontgraven of anders verwijderen/verminderen van de bron die zich zowel in de onverzadigde als de verzadigde

- zone kan bevinden);
- Aanpak verontreinigingspluim n (gericht op verbeteren grondwaterkwaliteit, pluim zit altijd in verzadigde zone).

5.3 Verdere aanbevelingen

Bij het verzamelen van informatie werd door verschillende gesprekspartners aangegeven dat SIKB zich zou kunnen bezinnen op haar rol onder de Omgevingswet. De Omgevingswet zal de komende jaren zorgen voor veel wijzigingen en vraagstukken met betrekking tot de uitvoering. SIKB zou kunnen overwegen of zij een rol voor zichzelf ziet als kenniscentrum met betrekking tot de Omgevingswet voor de werkvelden bodem en eventueel archeologie. Een bespiegeling hierover valt buiten de scope van deze opdracht, maar we geven graag de aanbeveling mee dit te overwegen.

Tenslotte wijzen wij erop dat ook andere beheerders van normdocumenten (bv NEN) naar aanleiding van de Omgevingswet een actualisatieslag kunnen ondernemen. Waar in SIKB-normdocumenten naar andere normdocumenten verwezen wordt zal dit moeten worden gecontroleerd.

Bijlagen

- I. Infographic: Situatie vóór en na inwerkingtreding stelsel Omgevingswet
- II. Tabel Welke wijzigingen voor welke SIKB-normdocumenten relevant
- III. Tabel Consequenties Omgevingswet voor SIKB-normdocumenten
- IV. Samenstelling Begeleidingscommissie, gesprekspartners.
- V. Aandachtspunten uit inventarisatie tijdens SIKB-dag

BIJLAGE IV Samenstelling begeleidingscommissie, gesprekspartners.

De begeleidingscommissie bestond uit de volgende personen:

- Jelle de Boer - SIKB
- Marcel Cassee – Rijkswaterstaat BodemPlus
- Otto Feenstra – Afvalzorg
- Michiel Gadella – Rijkswaterstaat BodemPlus
- Martijn van Gelderen - Neprom
- Henri Groeneveld - BOG
- Ariel Kleverwal – Waterschap Vallei en Veluwe
- Hans Koopmanschap - Voia
- Peter Mullekom - VKB
- Jurgen Pijpker, Iljo Fluit – NIBV en VVMA
- Ronald Taams - DCMR
- Joep van der Wee – Bodembeheer Nederland namens VNO-NCW

en werd voorgezeten door Walter de Koning / Henk Koster, directeur SIKB.

Met de volgende personen zijn, in aanvulling op de bijeenkomsten van de begeleidingscommissie, aparte gesprekken gevoerd

- Marcel Cassee (Rijkswaterstaat, BodemPlus)
- Ronald Taams (DCMR)
- Bas van Oosten (SGS) samen met Jan Keijzer (Kiwa)
- Marieke Prins (Rijkswaterstaat, BodemPlus) samen met Hans de Waal (provincie Utrecht)
- Michiel Gadella (Rijkswaterstaat, BodemPlus)
- Kees Jonker samen met Jan Frank Mars (Rijkswaterstaat)